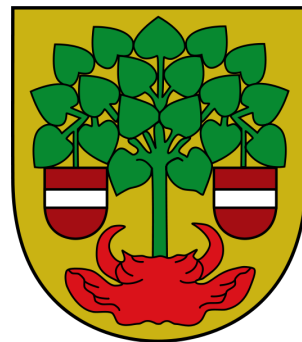
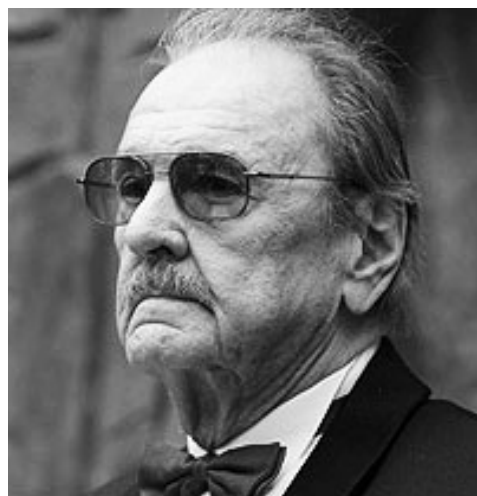

1 Siin loogilises nimistus puudub veel üks nimi, vast kõige tuntum. Thales, Bias, Pittakos, Kleobulos, Periandros, Chilon ja **Kes on puudu?** Tema üks mõttetera on: „Mitte midagi liiga!“ Eesti keelde on seda sageli tõlgitud ka kui „Mis liig, see liig“.

2 Eesti alal asus teatavasti neli hansalinna – Tartu, Tallinn, (Uus-)Pärnu ja Viljandi. Läti alal oli neid kaheksa: (läänest itta) Vindavi, Kuldiga, Riia, ... , Straupe, Võnnu, ... , Koknese. **Nimetage kaks puuduvat.** Näete mõlema linna vappi. Mõlemad linnad asuvad Vidzeme aladel.

3 Stalin armastas oma telegrammidele alla kirjutada venepäraselt, ees- ja isanimega. **Mis nime ta kasutas?** Sama nime on kandnud ka vähemalt üks varasem Venemaa valitseja, sellenimelise näidendi on kirjutanud Mihhail Bulgakov (avaldatud 1965), näidendi põhjal vändatud filmis mängib peategelast mullu novembris lahkunud Juri Jakovlev (pildil).

4 Liivimaa külaühiskonnast ja selle toimimisest keskajal on vähe teada. Kõige enam teavet leidub kupja ja küsitava kohta. Niisiis, küsime ametimeest, kelle ülesanded XVI sajandil olid lähedased kupja omadele: ta valvas teokohustuse täitmise järele ja vastutas andamite laekumise eest. Ta seisis vakuse eesotsas ja korraldas vakupeo. Tõenäoliselt oli ta varem talupoegade valida, keskaja lõpuks sai üldiseks tema ametissenimetamine mõisniku poolt. **Kes?** Ärge ajage segamini kolmanda, suhteliselt hilja sisse seatud ametiga.

5 Mis aasta?

- NLKP erakorraline XXI kongress võttis suuna NSV Liidu tasakaalustatud arengule;
- esimese liiduvabariigina NSV Liidus kaotas Eesti töötasu maksmise natuuras ja palka hakati maksma sularahas;
- likvideeriti Antsla, Kallaste, Kilingi-Nõmme, Kiviõli, Kose , Mustvee, Orissaare, Pärnu-Jaagupi, Suure-Jaani, Tõrva, Türi ja Vastseliina rajoon;
- Tartu kesklinnas valmis Kaarsild;
- Tallinnas hakkasid trammid sõitma üle Pärnu maantee viadukti.

6

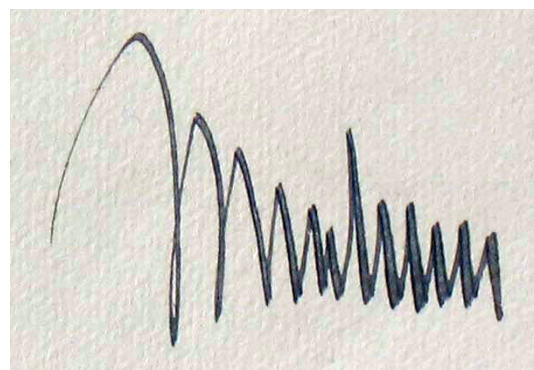

Üks meestekeskne küsimus. Aastal 1900 asutati eesti üliõpilaste meeskorporatsioon VIRONIA, aastal 1913 Korp! ROTALIA. **Mis linnades** asutati 'Vironia' ja 'Rotalia'?

7

Küsitava poliitiku kohta järgmised faktid: ta hoidis oma kirjutuslaual Platoni töid ja tegi neisse omakäelisi märkusi. Rääkis avalikult, et armastab puid, ning päris ametnikelt aru tormikahjustuste üle. Temast jäi maha 44 köidet kogutud teoseid ning ta väitis, et pole oma käsi kunagi rahaga määrinud. Vestlema oli ta võimeline neljas keeles. Tema allkirja näete paremal. **Kes?**

8

JOKK on väljend, mis vääriks omaette kaubamärki. Ühena esimestest kordadest võis sõna eetrisse paiskuda justiitsminister Rein Langi suust, kui ta kommenteeris ühe kolleegi Keila-Joa majaostu. Olgu hind naeruväärselt madal, olnud juriidiliselt kõik korrektne. Kirjasõnas kasutas seda lühendit ilmsel esimest korda 28. märtsil 2006 majanduslehe Äripäev tollane arvamustoimetaja Mati Feldmann ajalehe juhtkirjas. **Kes oli aga see majaostja?**

9

Küsi keskaegset mõõtühikut, mis võrdus 20 naelaga. Praegustes mõõtühikutes võrduks see 8,19 kuni 8,5 kilogrammiga. Võimalik, et tänapäeval seostatakse seda sõna esmalt ühe Saaremaa asula elanikega. **Milline ühik?**

10

Sotši taliolümpia populaarsemaks suveniiriks on osutunud nn. „mitenki“-d (митенки), mida saab osta vaid piiratud koguses – üle viie ühiku ühele ostjale neid ei müüda. Tegemist on igapäevase tarbeesemega, kusjuures sõna «митенки» (prantsuse keeles *Mitaines*) tähendab tegelikult eseme üht erilist vormi. **Mis asjad on need „mitenki“-d, mis lähevad nii kui „soojad saiad“?**

- 11 Tegemist on kaheaastase rohttaimega, kuulub sarikaliste sugukonda ja ladinakeelne nimi on *Angelica archangelica*. Mitmes keeles kutsutakse teda inglijuureks, Eestis pärineb tema vanim kirjakeelne nimi *inglitaime* aastast 1900. Pärit Põhjamaadest, kus on vana ja tuntud ravimtaim. Eestis on teda kunagi laiemalt kultiveeritud ja sellepärast võib veel teda ka metsistunult leida jõgede ja järvede kallastel. Kultuuris kasvatatakse teda tänaseni. Tema seemnetest tehakse šartröösi ja vartest benediktiini. Taime nimes leidub üks laialt levinud lind. **Mis taim?**

12

Need organismid on ellujäämise meistrid. 2007.a saatsid Euroopa Kosmoseagentuuri teadlased need mikroskoopilised loomad puhkeolekus kosmosesse ja enamik neist õnnestus pärast 12-päevast kosmoses viibimist uuesti elule turgutada. Nad taluvad

temperatuuri alates -272 °C kuni 110 °C, suudavad parandada raskekujulisi kiirituskahjustusi DNAs, taluvad äärmuslikku kuivust. **Kes?**

- 13 Küsitav on on mitmeaastane rohttaim võhaliste sugukonnast, mida peetakse üheks vanimaks inimese kasutatud ravimtaimeks. Põline kodumaa on Kesk-Aasia ja India soostunud alad. Eestis on sagedasti esinev tulnuktaim, mida eriti Lõuna-Eesti veekogudes esineb kohati massiliselt. Idamaised vürtskaupmehed turustasid taime risoomi suhkrustatuna (sukaadina) ja müüsid seda kui erilist tervistavat maiust. Ühe legendi kohaselt seostatakse taime kiiret levikut tatari-mongoli vallutusretkedega. Luurele saadetud eelsalgad loopinud veekogudesse selle juure tükke, et puhastada vett ja teha see joogikõlblikuks nii hobustele kui inimestele. Vanade kreeklaste seas oli küsitav püha taim ja seotud armastuse sümbollikaga. Sellel on ka põhjus, sest ta sisaldab sugulist aktiivsust tõstvaid taimseid bioaktiivseid aineid. Seega on ta ka looduslik afrodisiakum. **Mis taim?**

14

See vareslaste hulka kuuluv lind on Eestis väikesearvuline pesitseja ja paikne lind, kel rändavad enamasti vaid noorlinnud. Toidunappuse korral võib aga esineda massilisemaid liikumisi, kui meile saabuval linnud põhja poolt, nagu see näiteks 2010. aastal juhtus. Nii ladinakeelne *Nucifraga* kui inglise *Nutcracker* tähendavad tõlkes "pähklipureja". **Mis lind?**

- 15 See on toruõielise monarda (*M.fistulosa*) laialt levinud nimi. ***iõli, millega maitsestatakse kuulsat Earl Grey teed, saadakse siiski tsitruste hulka kuuluva ***ipuu viljade koorest. **Kirjutage see nimi.**

16 1958 pani Alaskal toimunud maavärin liikuma liustikke, mis tekitasid Lituya lahes enneolematu kõrgusega lained. **Mitu meetrit oli kõrgeima laine kõrguseks?** Registreeritud „rekordiks“ on see megatsunami jäänud siiani.

17 1933. aastani asusid selles hoones linnavolikogu ja –valitsus, seejärel töötas seal restoran. Teise maailmasõja järel käsutas hoonet Nõukogude sõjavägi, lagunenud maja lammutati 1960-ndatel. **Mis linna volikogu ja valitsus siin asusid?** Veel vihjeks: 1872 avati sealse kõrtsi lähedal raudteepeatas, mille ümbrusse hakati rajama suvituskohta.

18 USA armee rajas Alcatrazi saarele merekindluse, mis pidi kaitsma sissetungijate eest San Francisco lahte. 1861 jõudsid sinna esimesed vangid, sõjaväevanglana töötas saar aastani 1934. Samal aastal rajati sinna 600 kongiga statsionaarvangla, mille plussina nähti eraldatust mandrist. Nime päris saar endistelt valdajatelt, arhailises hispaania keeles tähendab see ühte lindu. **Millist?** Hispaanlased omakorda laenasid nime araablastelt, aga neil tähendas see sõna [al-qatras] hoopis teist lindu, albatrossi.

19 Seda saart märgati juba 1739, kui otsiti troopilist paradiisi. Saare avastanud meresõitja, kelle nime saar nüüd kannab, nimetas selle Ümberlõikamise neemeks, sest kalender näitas 1. jaanuari – Jeesuse ümberlõikamise püha. Nagu hiljem selgus, oli saare pikkuskraad määratud valesti, seetõttu ei suudetud saart kaua aega uuesti leida (James Cook, James Clark Ross) ning vahepeal arvati, et teda pole tegelikult olemas. Vahepeal jõudis kapten James Lindsay anda saarele oma nime. 1825 nimetas inglise kapten Norris selle saare Liverpooliks, arvates, et on avastanud uue saare (lähedal asunud naabersaare nimetas ta Thompsoniks, aga see osutus tõeliseks „fantoomsaareks“). 1822 andis ameeriklane Benjamin Morell aga saarele selle vastaja nime. **Mis nime kannab see saar**, mida peetakse maailma üheks kõrvalisemaks ja üksildasemaks paigaks?

20 Viru-Nigula valla lipul on ratasristidest kujundatud õ-täht, meenutamaks Otto Wilhelm Masingut. **Millises linnas** aga pandi 2011 püsti mälestusmärk õ-tähele? Monumendi autoriks on skulptor Aleksander Võborov. Lisatud on ka selle linna ajalooline vapp aastast 1780.

21

Kaks meest – Egiptus ja Aasia suruvad sellel poola kunstniku Jan Matejko maalil teineteise kätt. Kunstnik on püüdnud oma teosega rõhutada just seda, kuivõrd inimese mõistus ja tahe võivad pilti meie planeedist muuta. Taamal punub õel krokodill möllavate lainete eest pakku, inimõistuse võidu sümbolina tõuseb idast Päike. **Millise geograafilise objekti nime pani kunstnik oma teosele?**

22

Kui ta on tasapinnaline, siis tähendab ta keeldu, seda küll ülekantud või kujundlikus tähenduses; kui ta on aga mahuline, siis osaleb ta loomingus ja harilikult on ta valge või punane, kusjuures valge kaalub umbes 5 kg ja punane 3,5 kuni 4 kg. **Millest on jutt?**

23

1. mail 1873 suri legendaarne David Livingstone. Surnukeha balsameeriti soola ja brändiga, kuivatati ning mässiti kalinguri, selle ümber õmmeldi purjeriided kott, mida tihendati veel tõrvaga. 11 kuud võttis aega surnukeha 1500-kilomeetrine teekond Bagamoyosse, kust see Inglismaale saadeti. Livingstone keha sängitati pidulikult Westminster Abbey'sse. **Millises riigis puhkab aga tema süda?**

24

Kivisildnik on intervjuus Maalehele aastal 2010 öelnud, et õppis Tartus 12 aastat agronoomiat, ajakirjandust ja homileetikat. Jüri Aarma küsimusele, et mis on homileetika, vastas Kivisildnik, et see on osata ... **Mida?**

25

Millist ansamblit kuulete? Naissolist ja väike tüdruk esinevad siin külalistena.

26 August Treier eestistas oma nime 1937.aastal. Tema enda selgitus kõlas järgmiselt: Tol ajal kutsuti eksamile tähestikulise nimekirja alusel. Treier asus nimekirja lõpus, ma pidin terve päeva ootama, et eksamile pääseda, uus nimi andis koha eesotsas. Küsitav oli 1940-41 Männiku laskemoona töökodade pürotehnik, 1942 tuletõrje ja õhukaitse instruktor Petseri prefektuuris, lõpetas Dresdeni tehnikaülikooli. **Kes?**

27 Aastal 1968 Gabriele Veneziano loodud teooria järgi on Universumis olemas kõige väiksemad koostisosad, millest kõik koosneb. Need võnguvad üliväikestes kokkurullitud mõõtmetes, millele me ligi ei pääse. Nende võnkumise viis määrab ära näiteks osakeste massi ja elektrilaengu. **Kuidas neid osakesi nimetatakse?** See sõna on meile varasemast tuttav, aga riietusega seotult.

28 See 3-rattaline tõukeratas Raybike võitis 2012. aastal esikoha EASi ja Eesti TV korraldatud ettevõtluskonkursil. **Mis nime see tänavu 7. korda toimuv konkurss kannab?**

29

Oma panuse autotööstuse ajalukku on andnud ka Rambler'i nimeline bränd. 1909 lisas Rambleri tootja Thomas B. Jeffery Company autodele midagi, mis tänapäevalgi autol üldjuhul olemas on. **Mida lisati?** Alumisel pildil kujutatud 1937. aasta taksoautol (mis küll pole Rambler) on see näha.

30 Tuntud pagulane Anna-Maria Galoian oli kohtuliku menetluse osaline juba 18-aastaselt, veel politoloogiaõpingute alguses, ja samuti ühe skandaaliga seoses. Tollal kaldusid seda kajastanud ajakirjanikud rohkem noort neiu pooldama. **Milles siis asi oli?**

31 Millisel olümpiaalal valiti 2013.a. Eesti aasta parimaks sportlasteks Aija Klinduhhova ja Toomas Naaber?

32 Selle maa kõrgemas vutidivisjonis on esikoha võitnud näiteks Manchester United F.C. ja Europa F.C. Kõige enam esikohti on Prince of Wales F.C. arvel – 18. Samapalju võite on ka Newcastle United F.C. auhinnakapis, kes aga alates 2007 mängib Lincoln F.C. nime all. Huvitav fakt on seegi, et hooajal 1898-99 võitis turniiri Montevideo klubi Albion F.C. Täna sel päeval peavad kõik kõrgema divisjoni klubid oma mängu Victoria staadionil, mis asub Winston Churchilli avenüül. Eesti koondis pole selle maaga küll veel mänginud, kuid plaanib seda. **Mis maa?**

33 Paul Silas ja Mike Dunleavy (sen) said vastavalt aastatel 1980-81 ning 1990-91 hakkama pea võimatuga: NBA tippmängijast saab kohe karjääri lõppedes klubi peatreener. Ja see juhtus jälle 2013-14 hooajal. **Kes on see 2-kordne olümpiavõitja**, kes sai kolmandana NBA selle 'trikiga' hakkama?

34 Serblane Novak Djokovic jõudis septembris 2013 ilusa tähiseni, olles meeste tennis maailma esireketina püsinud sada nädalat. 26-aastane Djokovic on läbi ajaloo üheksas tennisist, kes sellise saavutuseni jõudnud on. **Kes on kaks kõige kauem esireketina püsinud tennisisti**, vastavalt 302 ja 286 nädalaga?

35 „Meie mees“ Venezuelas, Harry Männil, oli väga kireva elusaatusega, kohati meenutas ta Ostap Benderit. Ent ka füüsiliselt oli ta tugev. Nii juhtuski, et pea neljakümneselt tuli ta ühel spordialal kaks korda Venezuela meistriks (tõsi, tol ajal polnud sellel just väga laia kandepinda). Selle spordiala esimene MM peeti 1949 Prantsusmaal (Juan-les-Pins). 2011.a MM-il Venemaal Dubnas läks enamik esikohti Valgevenesse. **Mis spordiala?**

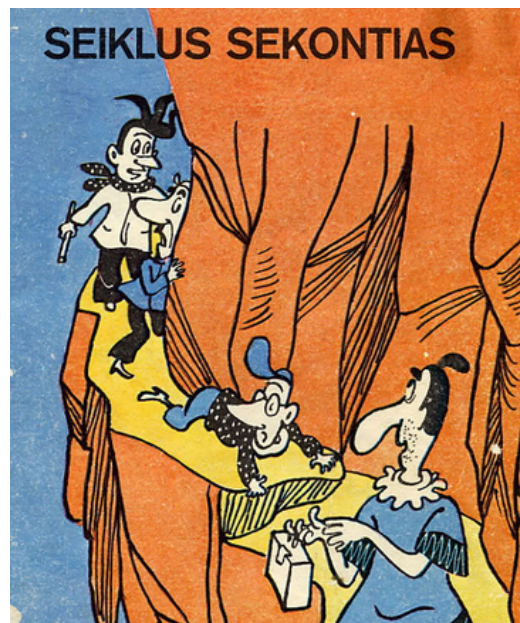
- 36 Näitlejad võtavad ikka aeg-ajalt hea pakkumise korral ette reklaamide ja muude tekstide sisselugemist. **Kelle hääl loeb ette** saabuvate peatuste nimesid kuulsates porgandikarva *Partsi trammides* ehk uutes Eesti rongides? Tegemist on 1976. aastal näitlejate peres sündinud näitlejaga.

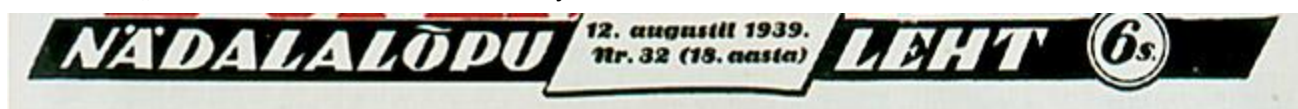
Kus asub kunstiteos, millest näete fragmenti?

- 38 1949 pidas tuntud kompanii Metro-Goldwyn-Mayer oma 25-ndat asutamisjuubelit (asutati 17. aprillil 1924). Selleks puhuks korraldati suur bankett, kuhu oli kutsutud kõik tuntumad filmistaarid nagu Clark Gable, Fred Astaire, Esther Williams, Katharine Hepburn, Buster Keaton ja paljud teised. Banketil istuti mitme suure laua taga. **Kes oli aga see filmistaar**, kes sai endale lausa omaette laua?

- 39 Tema esimene koomiksiraamat kandis pealkirja „3 lugu“. See ei jäänud viimaseks (nagu näitab ka pilt). **Kellega on tegemist?**

- 40 Küsime ajalehte. Seda on nimetatud Eesti esimeseks tabloidiks, EW esimeseks n.ö. kollaseks leheks, EE ütleb „Eesti esimesi kõmulehti“. Leht tuli turule 1922, kuni 1925.a-ni oli väljaandjaks Aleksander Veiler, edasi kuni 1940 kirjastusühisus „Vaba Maa“. Sama nime all ilmus ajaleht ka aastail 1989-96. **Milline nimi?**

41 Planeet Maa on sõjast tulnukatega lootusetult räsitud. Jack ja Victoria on jäetud Maale otsi kokku tõmbama ja tulesid kustutama, kuid peagi peaksid nad teiste juurde Titaanile kolima. **Mis nime kannab see 2013 vändatud film**, milles peaosi kehastavad ameerika näitleja Tom Cruise ja prantsuse näitleja ning modell, ukraina päritolu Olga Kurylenko?

42 Näete (paremal) Christian Bangi maali “*** stuudio”. Maal (1899) kujutab ja avaldab austust skulptorile ja kunstikogujale, kes veetis suurema osa oma loomeperioodist Roomas. Teda peeti väljapaistvaimaks neoklassitsistlikuks skulptoriks pärast Antonio Canovat. Tema Rooma stuudio oli tellimustega pidevalt koormatud, seal töötas rida marmoriskulptoreid ja –õpilasi. **Kelle stuudio on maalil?** Teda ennast näete pildil vasakul.

43 Venemaal on selle pilli nimi vargan, Norras munnharpe, Prantsusmaal guimbarde, Tuvas homus, (Austrias maultrommel,) Inglismaal ja Ameerikas jew's harp ehk juudi harf. **Millise nime all tuntakse seda pilli Eestis?**

44 Mõlemal pildil on üks tuntud kunstnik oma muusaga. **Kes on see kunstnik?**

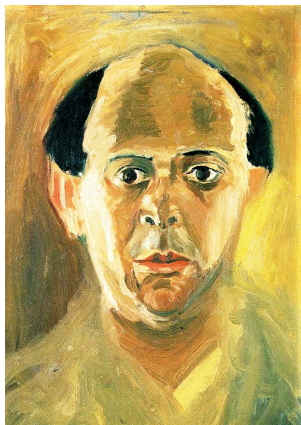

45 Kuulete Franz Schuberti kirjutatud avamängu näidendile, mille nime küsime. Sellest Küprose printsessi nimelisest näidendist on pärit ka üks tuntud Schuberti balletimuusika. Vastamise lihtsustamiseks lisame, et otsitud nime kannab saksa, aga samuti ka eesti, vene, itaalia keeles ka üks maailma tuntumaid õllelaule. Selle komponeeris 1927.a tšehh Jaromir Vejvoda, tšehhi keeles on nimeks *Škoda lásky*, inglise keeles *Beer Barrel Polka*. **Mis nimi?**

- 46 Meenutab Urmas Ott: „2001.a andis Eesti Raadio välja kuuikplaadi „Georg Ots – Anthology“. Siis hakkasime raadiofonoteegis vaatama ning avastasime, et ühte laulu on Ots laval laulnud umbes 30 keeles, alustades vietnami ja lõpetades urdu keelega“. Loomulikult on see laul kõlanud nii raadios kui televisioonis eesti keeles ja see ei ole „Saaremaa valss“. 1963. aasta lindistusel on esitajateks G. Ots ja H.Ots. **Nimetage laulu pealkiri.**

47

Eestis tegutsevad teadaolevalt kolme välismaa helilooja nime kandvad ühingud. Olgu nimetatud Johann Straussi ühing ja Richard Wagneri ühing. Kolmas on pühendatud maalil kujutatud heliloojale. **Kellele?**

- 48 Karl Martin Sinijärvel ilmus 2011 raamat, mille pealkirjas olevat sõna tagurpidi lugedes saame kahjurite tõrjevahendi. Pealkirja teiseks pooleks on arv 0671. **Mis sõna on raamatu pealkirjas?**

- 49 Keda on Lydia Koidula iseloomustanud 1870. aastal Fr.R.Kreutzwaldile kirjutatud kirjas nõnda? „Ja igal pool on ikka *** see, kelle tõde ja soojus ja tahtmise tusedus, kelle tuli ja aus meel teistele teed valgustab. Tema on täis mees sõna kõige paremas mõttes, kelle peale tema rahvas uhke võib olla, kellele vähesed ligi saavad ulatama.“

- 50 Siin on esimesed read ühest 1994. aastal ilmunud romaanist. **Nimetage autor ja pealkiri.**

Söögiseep.

*** istus oma büroolaua taga, mis oli natuke suurem kui ta kaheksal alluval, aga koosnes samuti neljast sahtlist, mida nimetati tumbaks, ja pruunist saepuruplaadist ega kandnud vähimatki esteetilise liialduse märki. Ta silmitses hajameelselt väheldast pakki, mis lebas ta ees. See oli kehvast nätskes siniste ja punaste triipudega tarbepaberis — umbes samasuguses, milles müüakse kunstväetist või pärm.

Selle sees oli söögiseep.

Seesama, mida ametlikult sõid praegu, riikliku iseseisvuse taastamise perioodil, kõik riigi alamad, alates hulkivate koerte püüdjast ja lõpetades piitsapiuna nõtkerahandussekretäri, kes oli vähemalt sama elegantne kui tantsuõpetajad.

Vastused

1	Solon
2	Lemsalu ja Volmari (Limbaži ja Valmiera)
3	Ivan Vassiljevitš
4	vardjas
5	1959
6	Riia, Peterburg
7	Benito Mussolini
8	Edgar Savisaar
9	leisikas
10	sõrmkindad
11	harilik kikkaputk
12	loimurid
13	harilik kalmus
14	mänsak
15	bergamot
16	524 meetrit
17	Nõmme
18	pelikan
19	Bouvet' saar
20	Sõktõvkar
21	Suessi kanal
22	tellis (kivi)
23	Sambia
24	pidada matusekõnesid
25	Ummamuudu
26	Agu Aarna
27	stringid
28	Ajujaht
29	tagavararatas
30	Ahtme keskkooli lõpumedalis
31	moodne viievõistlus
32	Gibraltar
33	Jason Kidd
34	Roger Federer, Pete Sampras
35	veesusatamine
36	Elisabeth Reinsalu
37	Estonia teatrisaali laes
38	Lassie
39	Olimar Kallas
40	Esmaspäev
41	Oblivion (Unustus)
42	Bertel Thorvaldsen
43	parmupill
44	Otto Dix
45	Rosamunde
46	Olgu jääv meile päike
47	Arnold Schönberg
48	Krümitor
49	Jakob Hurt
50	Mihkel Mutt, <i>Rahvusvaheline mees</i>

Küsimused: Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Margus Pillau, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

